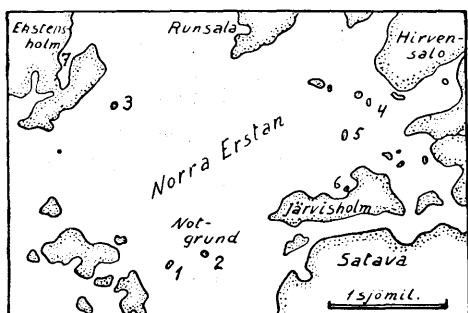

Pall. häckfågel i Nyland. Mem. Soc. F. Fl. Fenn. 3: 40—43. — PALMGREN, P. 1934, Die Einwanderung des Teichrohrängers, *Acrocephalus s. scirpaceus* (Herm.), in Finnland. O. F. 11: 77—84. — 1936. Über die Vogelfauna der Binnengewässer Ålands. Acta Zool. Fenn. 17: 1—59. — 1938, Zur Kausalanalyse der ökologischen und geographischen Verbreitung der Vögel Nordeuropas. Arch. f. Naturg., N. F., Bd. 7, H. 2: 235—269. — PRINTZ, H., 1921, The Vegetation of the Siberian-Mongolian Frontiers (The Sayansk Region). Trondhjem. — PUTKONEN, T. A., 1939, Pikkulokin, *Larus minutus* Pall., pesimäbiologiasta Äyräpäänjärvellä. (Deutsch. Ref.) O. F. 16: 21—27. — REGEL, C., 1936, Geobotanische Beobachtungen auf einer Beise in Marokko und Algerien. Veröff. Geobot. Inst. Rübel in Zürich 1939, H. 14. — REINIKAINEN, A., 1935, Mitteilungen über die Zwergmöwe, *Larus minutus* (Pall.), in Nord-Savo (Sb.). Ann. Zool. Soc. Zool.-Bot. Fenn. Vanamo, Tom. 1, N:o 5: 8—12. — SALYER, I. and CLARK, J., 1934, A Program of Waterfowl Restoration. Circ. U. S. Dep. Agr. 339: 1—10. — SANDMAN, A., 1892, Fågelfaunan på Karlö och kringliggande skär. Medd. Soc. F. Fl. Fenn. 17: 187—272. — SCHENK, J., 1929, Die Siedlungsverhältnisse einiger Vögel der paläarktischen Fauna. 10. Congr. Intern. Zool., p. 1386—1401. — 1935, Die Brutinvasionen des Rosenstars in Ungarn in den Jahren 1932—33. Aquila 28—31: 136—153. — SCHNURRE, O., 1921, Die Vögel der deutschen Kulturlandschaft. Marburg a. L. — SIIVONEN, L., 1939, Über die Ökologie und Verbreitung der Singdrossel (*Turdus ericetorum philomelos* Brehm). Ann. Zool. Soc. Zool.-Bot. Fenn. Vanamo, Tom. 7, N:o 1. — SIIVONEN, L. und KALELA, O., 1937, Über die Veränderungen in der Vogelfauna Finnlands während der letzten Jahrzehnte und die darauf einwirkenden Faktoren. Acta Soc. F. Fl. Fenn. 60: 606—634. — STEINBACHER, F., 1927, Die Verbreitungsgebiete einiger europäischen Vogelarten als Ergebnis der geschichtlichen Entwicklung. J. f. O. 75: 535—567. — SUSCHKIN, P. P., 1914, Die Vögel der mittleren Kirgisensteppe. Ibid. 62: 297—333, 557—607. — ÅNGSTRÖM, A., 1939, Temperaturklimatets ändring i nuvarande tid. Ymer 1939, p. 62—76.

Om skrattnäsens, *Larus r. ridibundus* L., häckning på skärgårdsklippor och orsakerna till utflyttningen.

K. A. FREDRIKSON.

De iakttagelser, som ligga till grund för denna uppsats, äro gjorda under de senaste fyra åren på fjärden Erstan i Åbo inre skärgård. Erstans norra del är typisk inre skärgård med stora vassvikar vid de angränsande större öarna, men på själva fjärden finnas kala holmar, som påminna om yttre skärgården. I denna

Karta över undersökningsområdet.

trakt häckar relativt mycket skrattnåsar, huvudmängden på de närliggande stora öarna (Hirvensalo, Ekstensholm m. fl.). Dessa kolonier äro dock mycket oregelbundna från år till år. På Ekstensholm (häckplats 7 på kartan) fanns sålunda 1936 och 1937 en koloni, som 1937 uppskattades till 350—400 par, medan 1938 ej ett enda par häc-

kade i samma vik. Men dessutom har varje år ett antal skrattnåsar häckat på de små klippöarna i Erstan. Dessa öar anges på kartskissen med siffror.

Mest i ögonenfallande är orsaken till skrattnåsens utflyttning till klippöarna i sådana fall, då ett stort antal kullar gå förlorade på de ursprungliga häckplatserna i de inre vikarna, till följd av stigande vattenstånd på sommaren, varvid de gamla boen råka under vatten och ny häckning omöjliggöres i de jämngrunnda vikarna. Skrattnåsarna lägga då en ny kull på en klippö. Dessa kullar läggas ungefär 10.VI.—20.VI., t. ex. 1937, 11. VI. klippa N:o 1, 12 par; 1938, 19.VI., N:o 1, 15 par, N:o 2, 4 par. På omlagda kullar tyder även äggantalet, i det endast ett litet antal bon, i ett fall blott en fjärdedel, innehållit tre ägg, de övriga två eller ett ägg. I dylika fall är skrattnåskolonin liten (se ovan). I alla iakttagna fall häckade fisktärnor på samma ö som skrattnåsarna och i ungefär samma antal som dessa. Beträffande häckningstiden voro tärnorna ungefär samtida som nåsarna.

En annan kategori bilda de skrattnåsar, som lägga redan första kullen på klippöar. Ett exempel härpå utgör en koloni, som 1938 häckade på skäret N:o 3. 26.V. fanns på ön 118 bon med färska ägg. Hälften av kullarna innehöll tre eller flera ägg och antalet treäggskullar torde ännu ha stigit, då äggläggningen ej var helt slutförd. Några andra arter häckade ej på denna ö. Orsaken till denna utflyttning synes vara högt vattenstånd redan på våren. 1937 häckade en stor skrattnåskoloni i en vik (7) på ön Ekstensholm blott några hundra meter från 3. Boen voro anlagda i den inre, vasslösa och jämngrunnda delen av viken. 1938 omöj-

liggjordes häckningen av högt vattenstånd, varvid en del av fåglarna slog sig ned på klippön i närheten. Ytterligare två exempel på liknande fall finnas. 1939 häckade på skäret N:o 5 en koloni om ungefär 50 par och 1940 på N:o 6 en koloni om 20—25 par. Tidpunkten för häckningen var ungefär densamma som i föregående fall. Även här voro treäggsfullarna talrika, åtminstone 1939 voro de absolut förhärskande. I vardera fallet häckade på samma ö som måsarna ungefär 10 par fisktärnor, men dessas häckningstid var betydligt senare än måsarnas.

Så gott som alla bofynd på Erstans klippöar kunna underordnas dessa grupper. Två undantag finnas dock, båda från år 1937. 16.V. häckade på N:o 1 ett par och 22.V. på N:o 4 ett par (möjl. två). Fåglarna ha tydligen undvikit den koloni (350—400 par), som häckade på Ekstenscholm och fynden äro troligen rena tillfälligheter.

Beträffande sina häckningsvanor på klippöarna påminner skrattmåsen mycket om fisktärnan. Boet lägges lika som tärnans och liksom denna saknar skrattmåsen ofta helt ett byggt rede. Vanligen bygges dock ett enkelt strårede, som liknar de större måsarnas. I ett kontrollerat fall voro av 118 bon 45 helt utan rede. Ett par gånger ha även större, om de flytande boen påminnande redan påträffats. Ett bo var placerat bland strandstenar (1) så långt ute att det omspolades av vatten. Det var högt och stadigt byggt. Ett annat bo låg i hög ljung (5) och var omfångsrikt och högt så att balen låg i jämnhöjd med den omgivande ljungens toppar.

I allmänhet har iakttagits att de byggda redena innehålla ett större antal ägg, vilket framgår av följande tabell, uppgjord 26. V. 1938 på skäret N:o 3:

	1 ägg	2 ägg	3 ägg	4 ägg	5 ägg	Σ
med byggt rede	7	21	40	4	1	73
utan " "	10	20	15	—	—	45
Σ	17	41	55	4	1	118

Samma iakttagelse gjordes 21.VI. 1937 på skäret N:o 1, där av 12 par 3 hade byggt vidlyftigare bon, vilka alla innehöllo 3 ägg. De övriga hade antingen 2 eller 1 ägg och saknade rede.

Skrattmåsåggen på klippöarna tyckas skilja sig från dem i

vikarna genom mera omväxlande färgteckning. Ägg av den ljusblå typen äro ej sällsynta. Ganska ofta förekomma även onormalt stora kullar med 4 eller 5 ägg. Skratmåsungarna visa en stark strävan till vattnet. Redan små ungar simma omkring i närheten av ön och äldre simma långa sträckor. Många, ibland t. o. m. alla ungar lämna helt ön innan de blivit flygvuxna.

Skratmåsen häckar som nämnt ofta på klippöarna i sällskap med *Sterna hirundo* L. Förhållandet mellan arterna tycks vara gott och boen äro blandade om varandra, ej i skilda kolonier. Stundom förekomma mås- och tärn ägg i samma bo, vanligen ett ägg av någöndera arten och ett eller två av den andra, men i ett fall fanns i samma bo fyra mås- och tre tärn ägg. Skratmåsungarna påverka tärnungarna så att dessa simma betydligt mera än då skratmåsen ej förekommer.

Zusammenfassung¹⁾: Über das Brüten der Lachmöwe, *Larus r. ridibundus* L., auf Felseninseln im Schärenhof und die Ursachen dazu.

Seit etwa 15—20 Jahren ist es aufgefallen, dass die Lachmöwen in steigendem Umfang begonnen haben, auch auf kahlen Felseninselchen im Schärenhof zu brüten. Der Verf. hat diese Erscheinung im Verlauf der letzten 4 Jahre in der Umgebung der Erstan-Förde unweit Åbo in Südwestfinnland studiert. Solches Brüten kann teils dadurch verursacht sein, dass die erste Brut der Lachmöwen an den seichten, röhrichtbewachsenen Ufern der grösseren Inseln wegen Hochwasser verloren gegangen ist. In diesem Falle wird jedenfalls oft 10—20. VI. eine zweite Brut auf kleinen Felseninselchen gelegt; nur ein kleinerer Teil dieser Nester (etwa 1/4) enthält 3-Gelege. Ganz hellblaue Eier sind verhältnismässig häufig.

In anderen Fällen ist kolonienweises Brüten auf Felseninselchen schon zur normalen Brutzeit beobachtet worden. Die Ursache dürfte auch jetzt das Hochwasser sein, welches schon zur gewöhnlichen Legezeit die typischen Brutstätten in den seichten Buchten unbewohnbar gemacht hat. In diesen Fällen ist die Eierzahl normal (überwiegend 3-Gelege) gewesen.

Auf den Felseninselchen baut die Lachmöwe gewöhnlich ein einfaches Nest vom Typ der grösseren Möwen, oder legt die Eier fast ohne Nest, wie oft die Seeschwalben. Nur vereinzelt wurden Nester von gewöhnlichem Lachmөwentyp gefunden.²⁾

Im allgemeinen wurde beobachtet, dass die durchschnittliche Eierzahl grösser bei den Gelegen in einem gebauten Nest war als bei denjenigen, die ohne Nest gelegt waren, wie die Tabelle S. 61 zeigt. (Obere Reihe: mit gebautem Nest; untere: ohne gebautem Nest).

¹⁾ Von der Redaktion.

²⁾ Vgl. AHLQVIST & FABRICIUS, Ornith. Fennica 15, S. 29, wie auch BERGMAN, Acta Zoologica Fennica 29.

Auf den Felseninseln nistet die Lachmöwe sehr oft zusammen mit Flusseeeschwalben. Die Arten vertragen sich gut. Es wurde beobachtet, dass die Lachmöwenjungen, die sehr eifrig umherschwimmen (und im allgemeinen die Brutinsel vor dem Flüggewerden schwimmend verlassen), auch die Seeschwalbenjungen so beeinflussen, dass diese viel mehr schwimmen, als wenn die Seeschwalben in reinen Kolonien brüten.

Lintutietoja Hyrynsalmelta.

ANTTI REINIKAINEN.

Kainuun linnusto, lukuunottamatta Oulujärven, Sotkamon ja Kuhmoniemen seutuja, on toistaiseksi puutteellisesti tunnettua, huolimatta siitä, että esim. levinneisyyskysymysten tarkastelu tällä erilaisten linnustoinesten rajavyöhykkeellä voi antaa kiintoisia tuloksia. Kuitenkin on LUMIALA (1938) julkaissut m. m. Hyrynsalmelta aivan tuoreita tietoja. Hänen esityksensä täydentämiseksi selostan seuraavassa omia, tosin valitettavan lyhytaikaisia havaintojani tässä laajojen saloseutujen pitäjässä.

Luettelen etupäässä lajeja, joiden levinneisyydestä lisätiedot voivat olla tärkeitä tai joita LUMIALA ei ole maininnut; jälkimmäiset on merkitty tähdellä (*). Havaintopaikat ja -ajat on osoitettu lyhennyksin T. = Tapaninvaaran alue 7—8. VI., M. = Moisionvaaran alue 9.—10. VI. ja Kk. = kirkonkylä 7. ja 10. VI. 1939 (matkan varrella). Numerot ilmoittavat tavattujen parien luvun, ellei ole mainittu, että on kysymys yksilöistä. Sulkumerkein on varustettu tiedot, jotka perustuvat paikkakuntalaisten kertomaan (ilmoittajana etenkin isäntä KAARTINEN, Moisionvaara).

(* *Perisoreus infaustus*. T., pieni parvi, varmaankin poikue m.m. kesällä 1938.) — *Carduelis spinus*. T. ja M., 4 pientä parvea. — *Pyrrhula pyrrhula*. M. 2. — *Emberiza hortulana* M. 1. — *Emberiza rustica*. M. 2, T. 1. — * *Emberiza schoeniclus*. M. 2, T. 1. — *Motacilla flava borealis*. T. 13. M. 2. Kaikki soilla ja suorannoilla. Puuttui LUMIALAN tutkimilta soilta. Tarkkasin erikoisesti ♂♂:n asua ja totesin ne selvästi *borealis*-rotuisiksi. — * *Parus cristatus*. M. 1. Ruokaa etsivä pari harvakkossa korpimaisessa rantametsässä. — * *Regulus regulus*. T. 1, M. 2. — *Muscicapa hypoleuca*. T. ja M. 8; Kk. 1. — *Phylloscopus collybita abietinus*. M. 4. — *Sylvia curruca*. T. 1, M. 2, Kk. 1. Pareista 2 pesi salolla, 2 kulttuuripensastoissa. Luonnonvaraiset biotoopit: 1) korven ja rämeen rajalla, kuusitiheikössä; 2) soistuneessa pensaikossa pienen korpipojen rannalla.